

ПЕРЕГЛЯД ПОЛОЖЕНЬ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Великанова М. М.

*доктор юридичних наук, доцент,
заступник головного ученого секретаря
Національної академії правових наук України,
виконуючий обов'язків головного наукового співробітника
Київського регіонального центру
Національної академії правових наук України
м. Київ, Україна*

23 червня 2022 року Європейською радою було ухвалено рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в Європейському Союзі. Перед Україною відкрились широкі можливості та постали додаткові зобов'язання щодо виконання вимог з адаптації законодавства України до права Європейського Союзу та здійснення докорінних політичних, соціально-економічних, правових та інституційних реформ, спрямованих на розбудову розвинутої і сталої демократії та ринкової економіки.

Відповідно до постанови Верховної Ради України «Про деякі заходи щодо виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції» від 29 липня 2022 р. № 2483-IX адаптація законодавства України до положень права Європейського Союзу (acquis ЄС), забезпечення відповідності актів Верховної Ради України зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, праву Європейського Союзу (acquis ЄС) є одним з головних завдань Верховної Ради України, що реалізується спільно з Кабінетом Міністрів України.

На виконання цього завдання розробляються та вносяться на розгляд до Верховної Ради України низка законопроектів, спрямованих на адаптацію законодавства України до права Європейського Союзу. Одним із таких законопроектів є проєкт Закону про захист прав споживачів, що за предметом правового регулювання належить до сфер, правовідносини в яких регулюються правом Європейського Союзу (acquis ЄС). Зокрема, регулювання відносин між споживачами товарів, робіт і послуг та суб'єктами господарювання, які виробляють, продають товари чи харчові продукти, виконують роботи чи надають послуги, здійснюється такими актами:

- Регламентом Європейського Парламенту та Ради № 2017/2394 від 12 грудня 2017 р. про співробітництво між національними органами, відповідальними за виконання законів про захист прав споживачів та який скасовує Регламент (ЄС) № 2006/2004;

- Директивою Європейського Парламенту та Ради № 98/6/ЄС від 16 лютого 1998 р. про захист споживачів при зазначенні цін на товари, що пропонуються споживачам;

- Директивою Європейського Парламенту та Ради № 2005/29/ЄС від 11 травня 2005 р. про недобросовісні торгівельні методи підприємств до споживачів на внутрішньому ринку, що вносить зміни до Директиви Ради № 84/450/ЄЕС, Директив № 97/7/ЄС, № 98/27/ЄС та № 2002/65/ЄС Європейського Парламенту та Ради, а також до Регламенту (ЄС) № 2006/2004 Європейського Парламенту та Ради;

- Директивою Європейського Парламенту та Ради № 2019/771 від 20 травня 2019 р. про деякі аспекти, що стосуються договорів на продаж товарів, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 2017/2394 та Директиви № 2009/22/ЄС та скасовує Директиву № 1999/44/ЄС;

- Директивою Європейського Парламенту та Ради № 93/13/ЄС від 05 квітня 1993 р. про недобросовісні умови у споживчих контрактах;

- Директивою Європейського Парламенту та Ради № 2011/83/ЄС від 25 жовтня 2011 р. про права споживачів, що вносить зміни до Директиви Ради № 93/13/ЄЕС та Директиви № 1999/44/ЄС Європейського Парламенту та Ради та скасовує Директиву Ради № 85/577/ЄЕС та Директиву № 97/7/ЄС Європейського Парламенту та Ради;

- Директивою Європейського Парламенту та Ради № 2013/11/ЄС від 21 травня 2013 р. про альтернативне вирішення споживчих спорів та про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 2006/2004 та Директиви № 2009/22/ЄС;

- Директивою Європейського Парламенту та Ради № 2009/22/ЄС від 23 квітня 2009 р. про заборони, що встановлюються уповноваженими органами з метою припинення порушень у сфері захисту інтересів споживачів;

- Директивою Європейського Парламенту та Ради № 2000/31/ЄС від 08 червня 2000 р. про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку;

- Директивою Європейського Парламенту та Ради № 2016/2102 від 26 жовтня 2016 р. про доступність веб-сайтів та мобільних додатків органів публічного сектору.

Відтак, проєкт Закону України «Про захист прав споживачів» від 05 жовтня 2021 р. № 6134 потребує аналізу з точки зору його відповідності зазначеним актам. Втім, будучи обмеженими обсягом цієї публікації, зупинимося на аналізі його відповідності Регламенту Європейського Парламенту та Ради № 2017/2394 від 12 грудня 2017 р. про співробітництво між національними органами, відповідальними за виконання законів про захист прав споживачів.

Законопроєктом «Про захист прав споживачів» регулюються відносини між споживачами товарів робіт і послуг та суб'єктами господарювання незалежно від форми власності, які виробляють, продають товари чи харчові продукти, виконують роботи чи надають

послуги; встановлюються права споживачів; визначаються механізми захисту прав споживачів та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів. Важливо, що зазначеним проектом визначаються принципи здійснення захисту прав споживачів; особливості захисту прав споживачів у разі укладання договорів поза торговельним чи офісним приміщенням або дистанційних договорів, у тому числі в електронній торгівлі; система захисту прав споживачів; врегульовуються споживчі спори та відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів. Такий підхід узгоджується з взятими Україною зобов'язаннями щодо наближення свого законодавства до *acquis* ЄС, зокрема в контексті забезпечення високого рівня захисту прав споживачів та досягнення сумісності між українською та європейською системами захисту прав споживачів.

Регламент (ЄС) № 2006/2004 Європейського Парламенту та Ради від 27 жовтня 2004 р. про співробітництво між національними органами, відповідальними за виконання законів щодо захисту споживачів (Регламент про співробітництво щодо захисту споживачів) передбачає гармонізовані правила та процедури для полегшення співпраці між національними органами, які відповідають за дотримання транскордонних законів щодо захисту прав споживачів. У цьому документі визначені умови, за яких компетентні органи, призначені державами-членами, відповідають за дотримання законів Союзу, що захищають інтереси споживачів, співпрацюють та координують дії між собою та Комісією, щоб забезпечити дотримання цих законів та безперерйне функціонування внутрішнього ринку, а також для зміцнення захисту економічних інтересів споживачів.

Проект Закону про захист прав споживачів загалом відповідає міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу, зокрема Регламенту про співробітництво щодо захисту споживачів. Так, правила Розділу V «Система захисту прав споживачів» (стаття 31) узгоджуються зі статтею 9 Регламенту про співробітництво щодо захисту споживачів з приводу закріплення у чинному законодавстві мінімальних повноважень компетентного органу (центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про захист прав споживачів). Зокрема, статтею 31 проекту Закону передбачаються: 1) позапланові заходи державного нагляду (контролю), а також контрольні перевірки правильності розрахунків із споживачами; 2) можливість відібрання у суб'єктів господарювання зразків товарів, сировини, матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих товарів для їх перевірки для їх перевірки на відповідність вимогам законодавства та умовам договору із споживачами або для проведення незалежної експертизи (дослідження); 3) надання суб'єктам господарювання обов'язкових для виконання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів про

усунення порушень прав споживачів та перевірка стану їх виконання; 4) можливість обмеження доступу до веб-сайту (частини веб-сайту, програмного забезпечення) суб'єкта господарювання; 5) накладення на суб'єктів господарювання штрафів за порушення законодавства про захист прав споживачів тощо.

Загалом, перелік повноважень компетентного органу охоплює мінімальні повноваження компетентних органів, передбачені Регламентом про співробітництво щодо захисту споживачів. Це дає змогу зробити висновок, що є можливою ефективна співпраця компетентного органу з іншими державними органами України та держав-членів ЄС з метою належного застосування зазначеного Регламенту.

Отже, можна констатувати, що проект Закону України «Про захист прав споживачів» від 05 жовтня 2021 р. реєстр. № 6134 відповідає загально визнаним міжнародним нормам, принципам та правилам і спрямований на наближення національного законодавства про захист прав споживачів до законодавства Європейського Союзу та гармонізації системи захисту прав споживачів в Україні з принципами, підходами та практиками ЄС.

Література:

1. Регламент Європейського Парламенту та Ради № 2017/2394 від 12 грудня 2017 р. про співробітництво між національними органами, відповідальними за виконання законів про захист прав споживачів та який скасовує Регламент (ЄС) № 2006/2004. *Official Journal L* 345, 27.12.2017, р. 1–26.

2. Директива Європейського Парламенту та Ради № 98/6/ЄС від 16 лютого 1998 р. про захист споживачів при зазначенні цін на товари, що пропонуються споживачам. *Official Journal L* 80, 18.3.1998, р. 27–31.

3. Директива Європейського Парламенту та Ради № 2005/29/ЄС від 11 травня 2005 р. про недобросовісні торгівельні методи підприємств до споживачів на внутрішньому ринку. *Official Journal L* 149, 11.6.2005, р. 22–39.

4. Директива Європейського Парламенту та Ради № 2019/771 від 20 травня 2019 р. про деякі аспекти, що стосуються договорів на продаж товарів. *Official Journal L* 136, 22.5.2019, р. 28–50.

5. Директива Європейського Парламенту та Ради № 93/13/ЄС від 05 квітня 1993 р. про недобросовісні умови у споживчих контрактах. *Official Journal L* 95, 21.4.1993, р. 29–34.

6. Директива Європейського Парламенту та Ради № 2011/83/ЄС від 25 жовтня 2011 р. про права споживачів. *Official Journal L* 304, 22.11.2011, р. 64–88.

7. Директива Європейського Парламенту та Ради № 2013/11/ЄС від 21 травня 2013 р. про альтернативне вирішення споживчих спорів. *Official Journal L* 165, 18.6.2013, р. 63–79.

8. Директива Європейського Парламенту та Ради № 2009/22/ЄС від 23 квітня 2009 р. про заборони, що встановлюються уповноваженими органами з метою припинення порушень у сфері захисту інтересів споживачів. *Official Journal L 110*, 1.5.2009, р. 30–36.

9. Директива Європейського Парламенту та Ради № 2000/31/ЄС від 08 червня 2000 р. про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку. *Official Journal L 178*, 17.7.2000, р. 1–16.

10. Директива Європейського Парламенту та Ради № 2016/2102 від 26 жовтня 2016 р. про доступність веб-сайтів та мобільних додатків органів публічного сектору. *Official Journal L 327*, 2.12.2016 р., с. 1–15.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-271-8-16>

ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ В МЕХАНІЗМІ КРИМІНАЛЬНО ПРОТИПРАВНОГО ПОСЯГАННЯ

Вереша Р. В.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінального та адміністративного права
Академії адвокатури України
м. Київ, Україна*

До детермінантів кримінальної поведінки відносять також і психологічні фактори. Визначення психологічних факторів кримінальної поведінки та їх впливу на формування свідомо-вольового спрямування особистості на вчинення суспільно небезпечних діянь завдяки своїй специфіці тісно пов'язується з дослідженнями у юридичній психології.

Особистість, у цілому, визнається метакатегорією психологічної науки і, зокрема, її окремої галузі – юридичної психології. Зазначається, що в межах встановлення ролі особистих психологічних якостей суб'єкта кримінального правопорушення у кримінальній поведінці особа повинна вивчатися крізь призму трьох основних напрямів: 1) біогенетичного (вирішення проблеми розвитку людини як індивіда, який має певні антропогенетичні властивості: задатки, темперамент, біологічний вік, стать, фізичну конституцію, нейродинамічні властивості тощо); 2) соціогенного (проблеми соціалізації людини, засвоєння та виконання нею різних соціальних ролей, набуття соціальних установок і ціннісних орієнтацій, формування національно-етнічного менталітету); 3) персоногенетичного (проблеми активності свідомості, самосвідомості і творчості особистості, формування людського «Я», боротьби мотивів, виховання індивідуального характеру та здібностей, самореалізації та особистісного вибору, пошуку сенсу життя) [1, с. 55].